

ارتباط مستقیم با الهیات پویشی چگونه ارتباطی است؟

الهیات پویشی زمینه بسیار مساعدی است از طرح یک نوع از الهیات پست مدرن با باری الهیات پویشی یک سبک از نگرشی است که می تواند نوعی الهیات پست مدرن ارائه کند لذا دقیقاً الهیات پست مدرن انواع دیگری هم دارد اما الهیات پویشی زمینه های بسیار خوبی دارد برای طرح یک نوع الهیات پست مدرن.

مسئله الهیات پویشی در جامعه ما بیشتر از طریق وایتهد شناسایی شده بود. با توجه به ترجمه کتاب جناب عالی در مورد گریفین می توانم بگویم یک موضع جدیدی ایجاد شود در این مورد بیشتر توضیح دهید؟

تمامی متألفین با الهی دانان پویشی، خود را پیرو وایتهد می دانند و اول کسی را که به عنوان طرح کننده الهیات پویشی می دانند همان وایتهد است. وایتهد شاید الهیات پویشی را باور ندارد اما او فلسفه پویشی دارد و این در آمیزه های الهیاتی هم می تواند استفاده شود. بعد از وایتهد این هارت شون بود که ادامه دهنده نوع الهیاتی پویشی بود و بعد از او گریفین است اینها علاوه بر داران الهیات پویشی در دنیا هستند.

بسیاری از مواردی که در کتاب خدا و دین در جهان پسا مدرن مطرح شده با باور ما مسلمانان متناقض است. آیا این تناقضات بنیادی است؟ من وقتی که این کتاب را ترجمه می کردم یک نامه برای گریفین فرستادم و گفتم که مشغول ترجمه کتاب شما هستم. او خیلی خوشحال شد، نه از این بابست که کتابش دارد ترجمه می شود، او می گفت من اینجا بسیار مفصل با بعضی از دوستانمان صحبت می کردم، می گفتند که نوع نگرش پویشی و پست مدرن که در این کتاب مطرح شده می تواند جایگاهی در میان بوداییها و در میان مسیحیان به وجود آورد ولی خیلیها تردید داشتند

که شما فکر کنید ما بتوانیم بین این دو تا توافق خیلی جندی ایجاد کنیم، من نمی توانم چنین قولی بدهم، ولی ما به عنوان این که یک دیدگاهی که در دنیا مطرح است، مطرح می کنیم. بعد از این که مطرح کردیم می توانیم نقد و تحلیل کنیم. با نوع نگرش ما یعنی این که خود گریفین هم بسیار بعید می دانست بین اسلام و الهیات پویشی بتوانیم یک نزدیکی زیادی

این که دخالتی در اصل متن کنیم، دیدگاه اسلامی را با دیدگاه گریفین مقایسه کرده ام و در آثباتی که با هم مغایرت دارد، مغایرتها را به اجمال نشان دادم تا به عنوان یک نقد جدی، نشان داده شود که این مسائل با دیدگاه های ما مغایرت دارد. لذا ارتباطش با نوع نگرش با خیلی ارتباط دوری است چون این در یک بستری شکل گرفته که این طرز تفکر برخاسته

است. روی همین حساب است که در بستر جامعه ما این چنین دیدگاهی نمی تواند رشد داشته باشد چون دیدگاه به عنوان دیدگاه معرفت شناسانه می تواند مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار بگیرد پس نمی تواند در این زمینه به عنوان دیدگاه معقول واقع شود. گریفین برنامه ای که به شما نوشت آورده من کثرت گرایی را می پذیرم که تمامی حقیقتها و

آورد. لذا مدل الهیاتی خودش را به قول خودش به گونه ای می خواهد درست کند که قابل تطبیق و استفاده در تمامی ادیان باشد و انحصار گرایی دینی را طرد کند. گریفین به شدت با انحصار گرایی دینی مخصوصاً این که مسیحیت هم به آن معنا مخالفت می کند، علیرغم این، در بعضی جاها، چیزهایی را می پذیرد، چون خودش مربوط به این سنت است.

اصلاً بازتابی بین مسلمانان داشته؟ نه، اگر بازتابی داشته بود باید بین خود ما داشته باشد. چون تلاطم دار تفکر در جهان اسلامی هست. من تصور می کنم با این صحبت هایی که شد شما اولین شخص مسلمانی باشید که این کتاب را ترجمه کرده اید و به آراء ایشان پرداخته؟

بله، تقریباً همین طور است. گریفین معتقد است که مدل جدیدی از الهیاتی ارائه می کند که مبتنی بر صلح است، الهیاتی که با اسپرالیسم و سلاح هسته ای به مبارزه برخاسته، حال یک مؤمن به دین پست مدرن با کدام پستوانه معنوی و معرفتی مبارزه خواهد کرد؟

این سؤال شما کماشلاً به جاست یعنی درست است پستوانه معنوی و معرفتی برای انسان یک توجیهی از عالم می دهد، یک توجیه معنوی از عالم می دهد ولی دلچسگی و وابستگی از کجا بدست آمده؟ یعنی این اعتقاد که آدم به خاطر آن به یک مبارزه ای دست بزند. یکی از ضعف هایی که در این الهیات می بینم این است که علیرغم این که حرف های خیلی خوب می زند اما این پستوانه اجرایی برای این که یک سری آدمها با این طرز تفکر بتوانند در آینده جامعه ای نقشی را ایفا کنند و آن نقش را به طور جدی دنبال کنند، یا چه انگیزه ای من نمی بینم، لذا این سؤال شما سؤال به جایی است.

من بعید می دانم که بتوان چنین کاری انجام داد. بین بودایی و مسیحیت این کار را کرده ولی بین اسلام، من بعید می دانم، نمی توانم چیزی بگویم.

گرفین به شدت با انحصار گرایی دینی مخصوصاً این که مسیحیت هم به آن معنا مخالفت می کند علیرغم این در بعضی جاها چیزهایی را می پذیرد چون خودش مربوط به این سنت است

گرفین به شدت با انحصار گرایی دینی مخصوصاً این که مسیحیت هم به آن معنا مخالفت می کند علیرغم این در بعضی جاها چیزهایی را می پذیرد چون خودش مربوط به این سنت است

گفتگو با دکتر آبت الهی

الهیات پویشی و پست مدرن است؟

الهیات پویشی زمینه ساز این پست مدرن است.

اشاره

دربخش قبلی دکتر آبت الهی از رهیافت گریفین به الهیات در جهان پسا مدرن سخن گفت. تلتقی پست مدرنها از انگاره های دینی و مسائلی که در این جهان متدینان با آنها درگیر هستند، از مطالب بخش اول مصاحبه بود در این بخش سخن از ارتباط پست مدرن با الهیات پویشی و دریافت فرامردن از عدل الهی - عرفان دینی و مسائل مربوط به معاد است. گروه آیین

مؤسسه پژوهش و پدالی بخش دوم و پنجم

برقرار کنیم او در مسیحیت چنین چیزی را قبول داشت علیرغم این که دیدگاه های که در خود کتاب هم مطرح می کنیم یک مدل الهیاتی است که بیشتر ناظر به مسیحیت است تا به اسلام علیرغم این که ادیان دیگر را منظور قرار داده و برایش هم احترام قائل است و چون بنای ما بر این نیست که مطرح کنیم. بخشی از کتاب را که خودم تخصیص دادم به تطبیق آراء گریفین با آراء دینی خودمان در نوعی نگرش دینی اسلامی. لذا کتاب باورهای هائی دارد، در این باورهای بدون

از مدرنیته و پست مدرن ست. بستر جدی آن حتی در نفی و الحادش هم، مسیحیت بستر مهم اوست، یعنی تفکر مدرنیته را همانند تفکر مستقل از مسیحیت در نظر بگیرد. آن نوع آموزه های که مسیحیت ارائه می کند که مدرنیته و پست مدرن را شکل می دهد و می تواند آن به وجود بیاید اما نمی گویم که مسیحیت پست مدرن را به وجود آورده، می گویم بستری مناسب را برای آن کار به وجود آورده این نوع طرز تفکر بنیاداً با این بستری که ما در دیدگاه دینی اسلامی ادیان برمسار دین و احدی گرد

دوست دارد که حقایق مختلفی را میان ادیان مختلف بیاید تا این نزدیکی را محقق تر بکنند چون این چنین دیدگاهی را دارد. من هم در مقدمه کتاب گفتم، گریفین دیدگاه ایدئولوژیک دارد یعنی یک دیدگاه معرفت شناسانه نیست که به دنبال آن به وجود آوردن یک شرایط جدید است، یک ابده جدید هم در جامعه هست لذا به همین دلیل است که گریفین سعی در تقرب بین ادیان می کند. تقرب بین ادیان در خیلی از جاهای دنیا بین خیلی از مذاهب هم